

CVIČBA V POKOŘE.

SEPSAL

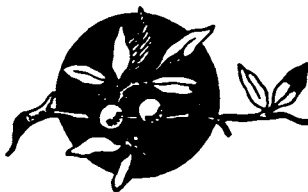
JOACHIM KARDINAL PECCI,

NYNÍ

PAPEŽ LEV XIII.

Z VLAŠTINY PŘELOŽIL

JAN TAGLIAFERRO.

V BRNĚ, 1899.

TISKEM A NÁKLADEM PAP. KNIHTISKÁRNÝ BENED. RAJHRAD.

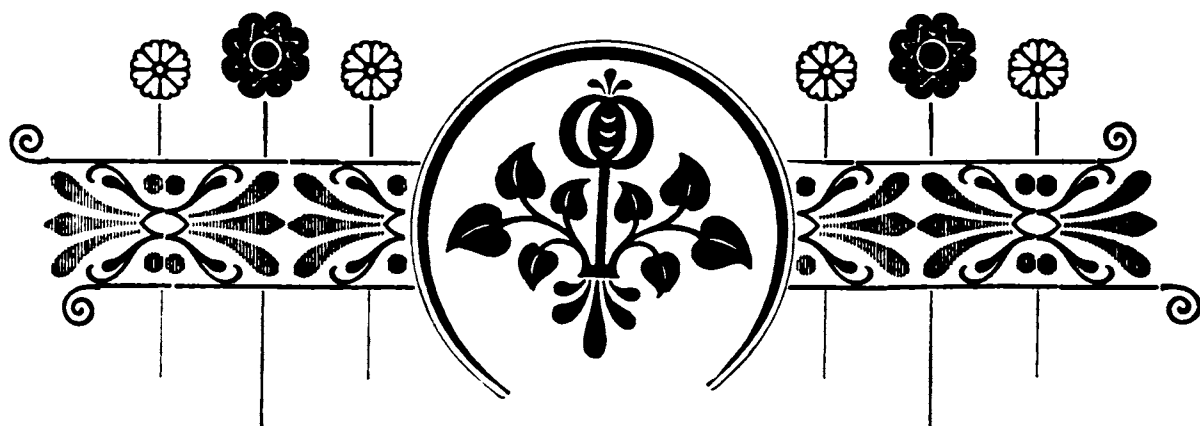
Své milé

matičce

jako důkaz vděčné lásky

věnuje

překladatel.

Učte se ode mne, neboť jsem tichý
a pokorný srdcem. (*Mat. 11, 29.*)

Jest pravdou nepopíratelnou, že pyšným se nedostane milosrdenství, že jim brány nebeské jsou zavřeny a že Pán tyto brány toliko pokorným otevře. Abys se o tom přesvědčil, třeba ti jen Písmo sv. otevříti, které tě poučí, že Pán Bůh pyšným odporuje, že ponizuje ty, kdož se povyšují, že třeba podobným se státi dítkám, abychom vešli do slávy jeho, že bude vyloučen, kdož se jim nestal podobným; zkrátka, že Pán Bůh dává své milosti jen pokorným.

Jisto jest: nelze se nám dosti přesvědčiti o tom, jak důležitě jest každému křesťanu a předně těm, kteří stavu duchovnímu se věnují,*) aby vynasnažil cvičiti se v pokoře a vzdalovati z duše všelikou domýšlivost, všecku

*) Knížka tato věnována byla chovancům semináře v Perugii.

marnost, všecku pýchu. Není námahy ani usilování, jež by nás zdrželo záměr tak posvátný sledovati, a jak nic nelze činiti bez milosti Boží, tak třeba modliti se vroucně a často.

Každý křesťan přijal na sebe ve křtu sv. povinnost následovati Ježíše Krista, a on jest božským vzorem, dle něhož máme zaříditi život svůj. Tu božský Spasitel tolik pokory na jevo dal, že pohanu světa na se vzal, aby ponížil, co vysokého a vyléčil ránu pýchy naší, a nám svým příkladem ukázal jedinou cestu, jež vede do nebe. Toť jest vlastně nejdůležitější učení Spasitelovo: „Učte se ode mne!“

Chceš-li tedy, učeníku tohoto božského Mistra, získati tu perlu drahocennou, jež jest zárukou bezpečnou svatosti a jistou známkou vyvolení, přijmi ochotně tyto rady a vykonávej je věrně.

I.

Otevři oči duše své a uvaž, že nemáš ze sebe pranic dobrého, na čemž bys si právem zakládati mohl. Ze sebe máš toliko hřích, slabost a bídu; a co do darů přirozených a nadpřirozených, jež máš, přijal jsi je od Boha, jenž jest původcem tvého života, jemuž proto samému přináleží čest a sláva.

II.

Rozněť v sobě proto hluboký pocit o své nicotě, a nech ho stále vzrůstat v srdci svém na úkor a pohanění pýchy, vládnucí v tobě. O tom přesvědčen buď co nejvniterněji, že není na světě nic marnějšího a směšnějšího, než když někdo chce vážen býti pro dary některé, jež na dluh přijal od dobrotivé štědrosti Stvořitelovy; „neboť“, dí sv. apoštol, „pakli jsi dostal, proč se chlubíš, jakobys byl nedostal?“

III.

Pamatuj často na svou slabost, na svou zaslepenost, na svou nuznost, na svou zatvrzelost srdce, na svou nestálost, na svou smyslnost, na svou necitelnost k Bohu, na svou oddanost tvorům a na tolik jiných hříšných náklonností, které se rodí v tvé přirozenosti zkažené. To

budiž ti mocnou pohnutkou, stále se pohřžovati do své nicoty a ve svých očích vždy malým a nuzným býti.

IV.

Zachovej si v duchu svém vždy vzpomínku na hříchy svého života minulého. Buď především přesvědčen, že hřích pýchy jest tak ošklivým zlem, že překoná každé jiné zlo jak na zemi, tak v pekle. Toť byl hřích, jenž anděly v nebi k přestupku přivedl a do propasti uvrhl; toť byl hřích, jenž porušil celé pokolení lidské, jenž rozšířil na zemi nesčíslné množství zla, trvajícího tak dlouho jako svět, aneb lépe řečeno na věky. Dále zasluhuje duše hříchem poskvrněná toliko nenávist, opovržení a trýzeň. Viz proto, jakou vážnost můžeš míti před sebou samým, když jsi se dopustil tolika hříchů.

V.

Uvaž dále, že není hříchu jakkoliv hrozného a opovržení hodného, k němuž by náklonnosti nejevila přirozenost naše zkažená, jehož bys se dopustiti nemohl; a že toliko milosrdenstvím Božím a přispěním jeho milosti jsi posud uchránil se jich, dle výroku sv. Augustina: „Není hříchu na světě, spáchaného od člověka, jehož by se jiný člověk nemohl dopustiti, kdyby ruka, jež stvořila jej, přestala ho chrániti.“ (Soliloquia 15.) Oplakávej v nitru svém stav tak politování hodný a učiň pevné předsevzetí, že se počítati budeš mezi hříšníky nejnehodnější.

VI.

Často myslí na to, že spíše anebo později musíš umřítí, a že tvé tělo musí v hrobě shnítí. Měj vždy před očima neúprosný soud Ježíše Krista, kde všichni nutně se musíme ukázati; uvažuj věčné muky v pekle, připravené zlým a zvláště následníkům ďáblovým, již jsou pyšní. Vážně rozmýšlej o tom, že pro závoj neproniknutelný, jenž zastírá očím smrtelným božské soudy, v nejistotě trváš, zdali i ty snad nejsi v počtu zavržených, kteří věčně v společnosti zlých duchů budou vyhnáni na místo muk, aby se stali na věky kořistí ohně, jež roznítil sám dech hněvu Božího. Tato nejistota měla by sama ti postačiti, abys se choval co nejpokorněji a proniknut byl bázní spasitelnou.

VII.

Nikdy se nedomýšlej, že můžeš nabýti pokory bez oněch zvláštních cvičení, které s ní jsou v souladu, jako: skutky tichosti, trpělivosti, poslušnosti, umrtvení, opovržení sebe sama, odříkání se svých náklonností i svého mínění, lítosti nad hříchy svými a jiné podobné; neboť to jsou jediné zbraně, jež boří vládu sebelásky, oné půdy ohyzdné, z níž prýští všecky tvoje náruživosti, v níž koření a roste podivně tvoje pýcha i tvoje duma.

VIII.

Pokud ti možno, zachovávej mlčení a sebranost myslí; avšak pokaždé to čin bez obtěžování jiných. Když

jsi nucen mluvit, čiň to se zdrželivostí, skromností a prostotou. Stalo-li by se ti, že neposlouchají buď z nevšímavosti, buď z kterékoliv jiné příčiny, neukazuj se mrzutým; ale přijmi toto ponížení a snášej je oddaně a pokojně.

IX.

Střez se se vší pečlivostí a pozorností, pronášeti slova hrdá, pyšná, jež by jevila snahu po přednosti; taktéž výrazy vysoké a všelike rozpustilé žerty. Zamlč vše, co by mohlo vzbuditi domněnání, že jsi duchaplný a hoden vážnosti jiných. Zkrátka, nikdy nemluv bez příčiny spravedlivé o sobě samém a nikdy nemluv nic, co by směřovalo získati tobě čest a chválu.

X.

V rozmluvě vystříhej se dobíratí a urážeti jiné jizlivými a posměšnými řečmi; vůbec střez se všeho, co páchne duchem světa. O věcech duchovních nemluvívej způsobem, jakobys poučoval anebo varoval, jestli jinak s sebou nepřináší tvůj úřad a láska; hleď nejraději těch na něco se tázati, kteří tomu rozumějí a o nichž víš, že ti vhodné pokyny dáti mohou; neboť chtěl-li bys bez potřeby na učitele si hráti, bylo by tolik, jako polena klásti na oheň hořící, jenž jest duše naše, planoucí všecka dýmem pýchy.

XI.

Potlačuj co možná marnou a neužitečnou zvědavost; i proto nebuď tolik dychtiv viděti ony věci, jež světáci

zovou krásnými, vzácnými, skvostnými. Místo toho snaž se věděti, co jest tvou povinností, a co může přispívati k tvé dokonalosti a k tvé spáse.

XII.

Buď dbalý a pozorný, bys projevoval vždy svým představeným úctu a vážnost, sobě rovným pozornost a zdvořilost a svým podřízeným lásku; buď přesvědčen, že chováš-li se jinak, to působí duše ovládaná pýchou.

XIII.

Dle zásady sv. evangelia vyhledej si vždy místo poslední, jsa upřímně přesvědčen, že ono právě ti přísluší. Taktéž v potřebách života střež se všeho zbytečného a nečiň nároků přílišných, buď právě spokojen s věcmi prostými a skromnými, které lépe svědčí tvé maličkosti.

XIV.

Jestli časné útěchy méně se ti dostane a Pán Bůh ti odejme i duchovní sladkosti, pomni, žes jich vždy požíval přehojně, více než jsi zasloužil, a buď spokojen se způsobem, jakým Pán Bůh s tebou jedná.

XV.

Zachovávej u sebe svatý obyčej, na sebe žalovati, sebe kárati a odsuzovati. Buď přísným soudcem všech svých skutků, které skoro vždy provázeny jsou mnohými nedostatky a stálými nároky sebelásky. Pojmi často

spravedlivé opovržení nad sebou a pozoruj v skutečích svých nedostatek opatrnosti, prostoty a čistoty srdce.

XVI.

Jako zla největšího střez se posuzovati skutky jiných, raději dobrotivě vykládej každé slovo i každý čin a hledej s láskou bedlivou důvody, jimiž bys je omluvil aneb zastával. Kdyby ti bylo nemožno zastávati, protože chyba spáchaná příliš zjevna jest, snaž se ji co možná zmenšiti, připisuje ji dle okolností buď nepozornosti, anebo přenáhlení, aneb jiné podobné příčině; aspoň se snaž dále na ni nemysleti, nežádá-li úřad tvůj, abys prostředky proti ní hledal.

XVII.

Nikdy neodporuj někomu v rozmluvě o věcech nejistých, pro něž právě tak jak proti nim můžeš býti. V rozepři se nerozohňuj; avšak kdyby tvé mínění jako mylné aneb méně dobré nalezeno bylo, ustup skromně a setrvej pak v pokorném mlčení. Taktéž ustupuj a podobně se chovej při věcech malicherných, i kdybys byl jist o nesprávnosti toho, co jiný tvrdí.

Při jiných příležitostech, kde ti náleží pravdu hájiti, usiluj o to s odvahou, avšak bez náruživosti a opovržlivosti. Buď jist, že spíše zvítězíš líbezností, nežli prudkostí a pohrdlivostí.

XVIII.

Střez se osobám podřízeným něco nemilého učiniti ve slovech aneb skutcích aneb chováním svým, jestli nenutká tě k tomu povinnost anebo poslušnost aneb láska.

XIX.

Máš-li koho, jenž tě ustavičně oklamává a nesnáze ti působí a se namáhá při každé příležitosti tebe trápití potupou a urážkou, nezlob se, ale považuj ho za nástroj, jehož milosrdenství Boží používá k tvému prospěchu, aby vyléčena byla zastaralá rána tvé pýchy.

XX.

Hněv jest tak velikou naruživostí, že ho nelze vystátí u žádného, zvláště u osob duchovních. Sílu svou bere z pýchy samé, v níž má své kořeny. Snaž se proto založiti si silnou zásobu tichosti, abys, když jiní tě urazili a co nejcitlivěji ti ublížili, měl sílu, klidně se chovati. V takových případech dobře se varuj, živiti a chovati v srdci svém city nepřítelů a pomsty k tomu, který tě urazil; odpusť mu ze srdce a buď přesvědčen, že nenalezneš lepšího prostředku nežli tento, abys dosáhl od Pána Boha odpuštění urážek jemu učiněných. — Buď jist, že tato pokorná trpělivost ti hojné zásluhy v nebesích přinese.

XXI.

Buď laskav a trpěliv v snášení chyb a křehkostí bližního, maje při tom vždy před očima svou vlastní nuznost, pro niž ty opět potřebuješ trpělivosti a shovívavosti.

XXII.

Chovej se vůbec pokorně a lahodně ke všem, zvláště pak k oněm, ke kterým cítíš odpor a nechť nějakou, a nemluv, jako mluví mnozí: „Bůh chraň, že bych měl zlost na onu osobu; avšak nemohu jí u sebe vidět a nechci jaktěživ ničeho s ní mítí.“ Tento odpor, ubezpečuji tě, pochází toliko z pýchy a z toho, žes posud nepřemohl zbraněmi milosti svou pyšnou přirozenost a sebelásku; kdyby tyto se opravdu poddaly působení milosti, brzy by poznaly, že pravá pokora všecky obtíže přemůže a snáší trpělivě i sebe příkřejší a hrubší mysl.

XXIII.

Trápí-li tě tíseň nějaká, chval za to Hospodina, jenž ti ji zaslal k tvému dobru; pomni, žes ji zasloužil, ano, žes ještě více zasloužil, žes nehoden útěchy nějaké; můžeš prositi se vší prostotou Pána Boha, aby tě od ní vysvobodil, jestli to vůle jeho; jinak pros jej o sílu, abys snášel se zásluhou nehodu svou. Ve svých utrpeních nehledej zevnější útěchy, zvláště když můžeš poznati, že ti je Pán Bůh sesílá, aby tě upokořil a tvou pýchu a tvou domýšlivost ponížil, ale spíše máš říci s královským prorokem: „Dobřeť mi jest, že jsi ponížil mne, abych se naučil spravedlnostem tvým.“ (Žalm 118, 71.)

XXIV.

Z tétož příčiny nemáš se poddati ošklivosti, hnusu, když se ti předloží jídla, které ti nejsou po chuti, ale

učiň to jako chudí Ježíše Krista, kteří jedí rádi, co se jim předloží a za to Prozřetelnosti děkují.

XXV.

Když jiný neprávem tebe haní a tupí; a když tvé jednání posuzuje někdo, jenž ti podřízen jest a sám spíše on pokárání zasluhuje a sám na sebe by spíše pozor dáti měl, nenech se ke hněvu strhnouti a nezavrhuj pokynů, jichž se ti dostalo, neopomeň klidně před Bohem zkoumati své jednání a to s pevným přesvědčením, že můžeš klesnouti při každém kroku, jestli tě nechrání milost Boží.

XXVI.

Nikdy nežádej, abys byl zvláště milován. Poněvadž láska závisí od vůle a vůle přirozeností svou k dobrému jest nakloněna, následovně jest totéž: milovánu býti a za dobrého považován býti; proto nedá se spojití s pravou pokorou žádost, bys zvláště a na prvním místě ctěn byl. Mnohé ovoce můžeš sbírat, budeš-li takto jednati. Duše tvá nežádajíc si lásky tvorů, ukryje se v svatých ranách Spasitele; tam na klanění hodném Srdci svého Ježíše pocítí nevýslovné slasti božské, protože se pro něho zřekla velikomyslně lásky lidské, může hojně zakoušeti med útěchy božské, která by jí byla odepřena, kdyby byla zaujata klamnými a svůdnými útěchami světskými; neboť útěchy božské jsou tak čisté a ryzí, že nesnesou smíšení s útěchami pozemskými, a jsme jen tehdy jimi

naplnění, když ony zavrhuje. Z druhé strany může duše tvá volně k Bohu se obrátiti a s myšlenkou na jeho přítomnost a dokonalosti nekonečné spočinouti v požívání jeho. Jako posléze není nic sladšího, než milovati a milovánu býti, tak též přineseš Bohu obět velmi příjemnou a tobě záslužnou, když z lásky k Bohu si tuto radost odepřeš a Bůh vládnouti bude srdcem tvým celkým, nerozděleným s jinými tvory. Nestrachuj se, že jednajíc takto, ochladne láska tvá k bližnímu; naopak ty jej milovati budeš láskou čistější a dokonalejší, poněvadž ho nebudeš milovati ve svém zájmu, to jest k ukojení svých náklonností, nýbrž jedině bys se Bohu zalíbil, čině to, o čem víš, že se Bohu líbí.

XXVII.

Vše, co činíš, byť to bylo i sebe nepatrnější, čiň s velikou pozorností a s největší přesností a pilností; neboť konati něco lehkovázně a přenáhleně jest následkem domýšlivosti. Vpravdě pokorný jest vždy na stráži a bojí se pochybiti i v nejmenší věci. Z téže příčiny konej vždy nejobyčejnější pobožnosti a vystříhej se vůbec každé věci mimořádné, k níž by tě tvá náklonnost sváděti mohla, neboť jako pyšný chce vždy něco zvláštního konati, tak opět pokorný nalézá svou zálibu v činech obyčejných a obvyklých.

XXVIII.

Buď přesvědčen, že nejsi sám sobě dobrým rádcem, a proto ti třeba báti se svého mínění a jemu nedůvěřovati,

poněvadž vychází z půdy zlé a zkažené. Dle tohoto přesvědčení svého porad se vždy, pokud jen ti možno, s mužem moudrým a svědomitým a raději se nech poučiti od lepšího sebe, než bys sledoval své nálezy.

XXIX.

Kdybys dosáhl vysokého stupně milosti a ctnosti, kdyby byl sebe větší dar modlitby, ježž ti Bůh udělil, kdybys i tisíc let byl žil v nevinosti a horlivé zbožnosti, nicméně ti jest vždy v bázni zůstatí a sobě nedůvěřovati, zvláště v svaté čistotě. Pomni, že v sobě nosíš troud neuhasitelný a nevyčerpatelné zřídlo hříchů, a věz, že jsi všecek slabost, nestálost a nevěrnost. Bdi proto vždy nad sebou; zavři oči, bys neviděl a nepozoroval, co by mohlo poskvřniti duši tvou; unikej příležitostem nebezpečným, všeho zbytečného obcování s osobami druhého pohlaví se vystříhej, v obcování nutném chovej se s největší skromností a zdrženlivostí; a když posléze bez milosti Boží nemůžeš nic dobrého činiti, pros jej stále, aby měl s tebou milosrdenství a aby tě ani na chvíli neponechal tobě samému.

XXX.

Snad jsi od Boha dostal veliké nadání? aneb náhodou jsi vážen ve světě pro čin nějaký veliký? Pak se snaž vždy více sebe poznati, co vskutku jsi, a hled pilně přesvědčiti se o své slabosti, své neschopnosti a své nicotě. Máš se menším státi než-li dítě, nemáš si

libovati v chvále lidské a nemáš dychtiti po cti, nýbrž naopak máš vždy jedno i druhé zavrhovati.

XXXI.

Když tě někdo těžce urazil aneb ti způsobil velikou mrzutost, za to nehněvej se na toho, jenž tě urazil, pozdvihni raději oči k nebi a pohlédni k Hospodinu, jenž ve své nekonečné laskavé Prozřetelnosti to tak zařídil, aneb abys takto se kál za hříchy, aneb aby v tobě zničil ducha pyšného a přivedl tě k tomu, bys se cvičil v trpělivosti a pokoře.

XXXII.

Naskytne-li se ti příležitost bližnímu svému prokázati službu nějakou nízkou a opovržlivou, učiň ji s radostí a pokorou, jako bys se měl za služebníka všech. Takto se cviče, nabudeš nesmírných pokladů cností a milostí.

XXXIII.

Nestarej se o věci, po kterých ti pranic není, a z nichž ani před lidmi ani před Bohem počtu klásti nemáš; neb míchat se do všeho pochází z tajné pýchy a marnivého přeceňování sebe sama, živí a rozšiřuje marnivost a rodí nesčíslné nesnáze, nepokoje a roztržitosti. Naopak, dbáš-li toliko na sebe sama a své povinnosti, nalezneš zřídlo míru a pokoje, dle krásných slov v knize o následování Krista Pána: „Nepleť se do věcí, do nichž ti nic není, a tak může býti, že budeš málo a zřídka znepokojován.“ (Kn. 3. hl. 25.)

XXXIV.

Mrtvíš-li se nějak mimořádně, bedliv toho buď, bys se uchránil jedu marné slávy, jenž často veškerou ničí zásluhu. Buď přesvědčen, že toliko z té příčiny se máš mrtviti, že se nesluší pro hříšníka, jakým jsi ty, žíti vlastnímu pohodlí a libosti, a že máš za tolik chyb a poklesků božské spravedlnosti zadost učiniti. Uvaž, že skutky kajicné jsou tobě právě tak potřebny, abys zamezil násilné tvé naruživosti a udržel se v mezích svých povinností, jako uzda a udidlo potřebny jsou bys ukrotil prudkého koně.

XXXV.

Kdykoliv ve svých strastech a upokořeních se cítíš svedena k netrpělivosti a smutkem navštívena, odporuj pevně takovým pokušením, pamětliv jsa toliko hříchů svých, za něž jsi zasloužil tresty krutější, než jaké ti jest snášeti. Klaněj se nekonečné spravedlnosti božské a přijmi uctivě její rány, jež považovány býti mají za zřídla milosrdenství a milosti. Ó, kdybys pochopiti mohl, jak spasitelno tobě jest, v tomto bídném životě trestánu býti rukou tak laskavého Otce, jakým jest Pán Bůh, pak bys se jistě oddal úplně jeho moci. Často opakuj se sv. Augustinem: „Zde, Pane, v tom životě pal a řež na mně, kolik chceš, zde mne nešetř, abys mne šetřil a mně odpustil na věčnosti.“ Strasti nepřijímati, jest bouřiti se proti tak spasitelné spravedlnosti Boží, odmítati

kalich, ježž nám on podává ve svém milosrdenství, ježž Ježíš Kristus sám, ačkoliv nevinný byl, chtěl první píti.

XXXVI.

Když náhodou se dopustíš chyby, pro kterou by opovrhoval tebou ten, jenž svědkem jejím byl, měj bolest opravdovou nad tím, žeš Pána Boha urazil a bližnímu svému dal špatný příklad; avšak ono pohrdání a zneuctění, jež jsi utrpěl, přijmi jako Bohem zvolený prostředek, abys se kál z hříchů svých a stal se pokornější a ctnostnější. Když tě to trápí a mrzí, že sebe vidíš pohrdnuta, věř mi, ty nemáš pravé pokory a posud otráven jsi pýchou. Pros ještě vroucněji Pána, aby tě vyléčil a zachránil; neboť jestliž Pán Bůh se nad tebou neslituje, klesneš jistě do hlubší propasti.

XXXVII.

Když mezi tvými společníky se nalezne některý opovržení hodný a pranepatrný, velmi moudře a opatrně jednati budeš, když místo abys pozoroval a káral jeho chyby, patřiti budeš na dobré dary přírody a milosti, jež mu Pán Bůh udělil, pro které úcty a vážnosti zasluhuje. Při nejmenším uzříš v něm vždy tvora Božího, stvořeného vždy dle obrazu jeho, vykoupeného drahou krví Ježíše Krista, křesťana osvětleného světlem tváře Boží, duši, schopnou na Boha věčně patřiti a ho požívat, a snad i vyvoleného dle tajného úradku Prozřetelnosti kla-

nění hodné. Znáš snad milosti, které Pán vylil do srdce jeho aneb ještě vyleje? Avšak místo bys se vpouštěl do takového zkoumání, bylo by snad lépe, kdybys ihned vypudil od sebe všechny myšlenky opovržlivé jako otrávený dech pokušitele.

XXXVIII.

Slyšíš-li, že tě chválí, neraduj se, ale obávej se, aby tato chvála nebyla veškerou odměnou za ohromné tvé dobré skutky. Poznávej sám u sebe svou nuznost, pro niž bys zasloužil opovrženu býti od jiných, a hleď řeč zakončiti, nikoliv abys došel větší chvály, jako pyšní, kteří se jen činí pokornými, ale s posvátnou opatrností, takovým způsobem, aby na tvé skutky dále nikdo nemyslel. A kdyby se ti to nepodařilo, obrať v téže chvíli všecku čest a slávu na Pána Boha samého, říká s Baruchem a Danielelem: „Pánu Bohu našemu sláva spravedlnosti, nám pak zahanbení tváře naší.“ (Bar. 1, 15.)

XXXIX.

Jak tobě vlastní tvá chvála má býti odpornou, tak opět máš radost jeviti nad chválou a ctí, jiným vzdávanou, ano, sám máš ke cti jejich přispěti, pokud ti dovolují upřímnost a pravda. Závistiví nemohou snést slávy bližního, poněvadž ji považují za zmenšení své slávy, a proto v rozmluvě probodí značně tu a tam nějaké slovo aneb pochybovačný vtip, aby snížili aneb podezřelou učinili chválu, kterou o jiných slyší. Tak nesmíš jednati, ale chvále

bližního, chváliti máš zároveň Pána a děkovati mu za dary onomu udělené, a za úctu, jíž jemu se dostane.

XL.

Jestli v rozmluvě slyšíš pomluvu bližního svého, vzbud' nad tím upřímnou bolest, hled' u sebe omluviti křehkost pomlouvajícího; z druhé strany však jest ti hájiti čest ubohé osoby pomluvené, a to máš tak opatrně a zručně činiti, aby tvá obrana snad se nestala další žalobou. Napřed uveď příjemné jeho vlastnosti, pak na světlo ukážeš vážnost, které požívá u jiných a kterou ty sám chováš pro něho, potom obrátíš řeč opatrně k jinému předmětu, aneb dáš nějak na jevo svou nelibost, kterou cítíš nad pomluvou. Jednaje takto, veliké dobrodiní prokážeš sobě samému, pomlouvajícímu, posluchačům i tomu, o němž mluveno. Jestli však neodporuje si ani v nejmenším, cítíš radost, když bližního snižují, a nelibost, když jej povyšují, ó kolik se ti ještě nedostává, abys vládl neporovnatelným pokladem pokory!

XLI.

Poněvadž pro pokrok duchovní nic není prospěšnějšího, jako upozorněnu býti na vlastní chyby, proto jest velmi užitečno a potřebno povzbuditi těch, kteří ti to někdy z lásky učinili, aby tak činívali při každé příležitosti. Přijav jejich pokyny s radostí a myslí vděčnou, ulož si za povinnost je vyplniti netoliko pro užitek, jež přináší

takové polepšení se, ale též abys těmto věrným přátelům ukázal, že jejich péče o tebe nebyla marna, a že ti velmi milá jest jejich dobrotivost. Pyšný byv napomenut, nechce ani ukázati, že by uposlechnul pokynů spasitelných, jichž se mu dostalo, spíše jimi pohrdá; ale v pravdě pokorný pokládá si za čest, všemu se podříditi z lásky k Bohu, a uznává moudré rady, jichž se mu dostalo, jako od Boha samého přicházející, ať sř byl nástroj jakýkoliv, jehož k tomu použil.

XLII.

Oddej se úplně Pánu Bohu, následuje nařízení jeho laskavé Prozřetelnosti, jako útlé dítko se oddává v náručí otce svého milovaného. Nech ho všechno s sebou činiti, co se mu líbí; nebuď pomaten, aniž se znepokojuj nad věcí nějakou, která se ti přihodí; přijmi s radostí, důvěrou a úctou všechno, cožkoli od něho pochází. Jinak jednaje, jevil bys se nevděčným k jeho Srdci dobrotivému, nedůvěřoval bys mu. Pokora nás nesmírně ponižuje pod bytost nekonečnou Pána Boha, avšak zároveň nám ukazuje, že v Bohu jest všecka naše síla a všecka útěcha naše.

XLIII.

Když očividno jest, že bez Boha nic dobrého činiti nemůžeš, že bys upadl při každém kroku a i nejmenší pokušení tě přemůže, buď si toho vždy vědom, jak slabý a nedostatečný jsi, něco dobrého učiniti, a pamatuj, že

ku každému skutku ti pomoc Boží jest potřebna. V této myšlence buď s ním nerozlučně spojen jako dítě, neznající jiné bezpečné opory, se vine na prsa matky. Opakuj s královským prorokem: „By Hospodin byl nespomohl mi, o maličko byla by bydlela duše má na onom světě.“ (Žalm 93, 17.) „Pohlediž na mne a smiluj se nade mnou, neboť chudý a osamělý jsem já.“ (Žalm 24, 16.) „Bože, ku pomoci mé vzezři, Hospodine, ku pomoci mé pospěš.“ (Žalm 69, 1.) Posléze neustávej Pánu děkovati se vši vroucností srdce svého; předně děkuj za ochranu, kterou tebe předchází a obkličuje, a pros jej neustále, aby ti dáti ráčil ony zvláštní pomůcky, jichž potřebuješ, jež ti toliko on sám dáti může.

XLIV.

Zvláště v modlitbách tvých má tě pojeti veliké zastydění nad sebou, hluboká poníženost a posvátná bázeň nad přítomností velebnosti nejvyšší, k níž opovažuješ se utíkat. „Budu mluviti ku pánu svému, ačkoli jsem prach a popel.“ (1. Mojž. 18, 27.) Přijal-lis nějakou mimořádnou milost, nesmíš se hned za hodna považovati, neboť věz, že Pán Bůh ti ji udělil zdarma a z pouhého milosrdenství. Varuj domýšleti se, že to tvé dílo a v něm marnou míti zálibu. Nedostalo-li se ti nějakého znamenitého daru, nebuď nad tím nespokojen, nýbrž uvaž, že ještě mnoho se ti nedostává, abys ho zasloužil, a že Pán Bůh velmi dobrotiv a trpěliv jest, že tě u nohou svých snáší jako

chudého, jenž celé hodiny u dveří boháče čeká až dostane skromnou almužnu k zmírnění své nouze.

XLV.

Buď vždy ochoten Bohu vzdáti všecku čest za dobrý úspěch a příznivý výsledek záležitostí tobě svěřených, a sobě připsati toliko vady vyskytlé, neboť tyto jsou výlučně tvým dílem. Všecko dobré jest od Boha a jemu samému za to přísluší čest a vděčnost. Vtiskni tuto pravdu v duchu svém tak hluboko, bys jí nikdy nezapomněl, a věř, že každá jiná osoba, která by milostí Boží byla tak podporována jako ty, lepšího by se do dělala úspěchu a nebyla by se dopustila tolika nedokonalostí. Zamítej chválu, kterou ti chtějí dáti za šťastný výsledek, neboť ona nesluší tak bídnému nástroji, jako jsi ty, nýbrž velikému, vznešenému a věčnému Tvůrci, jenž může, když chce, holí vyvésti vodu ze skály aneb blátem uzdraviti slepé, a nescíslné zázraky konati.

XLVI.

Když naopak záležitosti tvé péči svěřené nedaří se dle přání, jest se obávati velmi, že neúspěch tvůj dlužno připsati tvé nezručnosti aneb nedbalosti. Tvoje sebeláska a pýcha, štítící se každého upokoření, rády by vinu svalily na jiné aneb ji aspoň zmenšily. Avšak nepovoluj těmto zlým náklonnostem. Zpytuj pečlivě své chování a boje se, žes ty pochybil, uznej se vinným před

Bohem a přijmi to upokoření za trest zasloužený. I kdyby tě svědomí nevinilo z nějakého provinění, i v tom případě klaněj se řízení Božímu a uvaž, že snad tvé bývalé hříchy a tvá přílišná sebedůvěra připravily o požehnání nebeské tvou námahu.

XLVII.

Máš-li při sv. přijímání srdce rozohněno láskou božskou, i ducha máš míti prochnutého city pravé pokory. A jak bys se neměl diviti, pomýšleje, že Bůh nekonečně čistý a nekonečně svatý miluje tvora tak bídného jako ty jsi, tak velice, že sebe sama tobě za pokrm dává? Prohlub se pokud můžeš do propasti tvé nehodnosti a přibližuj se jeho klanění hodné svatosti toliko s největší úctou. Líbí-li se Bohu tomuto laskavému, jenž v této svátosti jest sama láska, proukázati tobě svou lásku, vylévaje na tebe plnost nevýslovných sladkostí, střež se, bys nezmenšil svou úctu před jeho velebností nekonečnou. Vždy buď na svém místě, t. j. v poddanosti, nízkosti a nicotě; avšak tento pocit tvé bídy a nouze nesmí ti srdce svírat, aniž tobě odníti něčeho z oné svaté důvěry, jakou míti máš při této nebeské hostině; naopak má rozhojnit lásku tvou k Bohu, jenž se tolik poníží, že se stává pokrmem duše tvé.

XLVIII.

K bližnímu svému chovej lásku upřímnou a stálou laskavost a úslužnost, a s tužbou posvátnou hled' mu

v každém ohledu nápomocen býti, čiň to však vždy, bys se Pánu Bohu zalíbil; dobře zkoumej i pohnutky, jež tě nabádají k jednání, a tak objevíš každé osidlo marnosti a sebelásky. Pánu Bohu samému věnuj všecko dobré, co činíš; neboť věz, skryješ-li a utajíš-li nějaký dobrý skutek a toliko Pán Bůh sám ho zná, to přinese ti zisk neocenitelný; když však pro tvou nedbalost se lidé o tom dozvědí, tratí takřka všecku cenu jako krásné ovoce, jež začali zobati ptáci.

XLIX.

Tato spasitelná bázeň, kterou třeba míti proto, abys Pánu Bohu se nezelíbil, budiž vždy provázena vnitřními povzdechy k němu, poněvadž vidíš se v stálém nebezpečí, upadnouti, aby pro své nekonečné milosrdenství od tebe takové neštěstí odvrátiti ráčil. Toť jest ona posvátná skroušenost srdce, kterou svatí doporučují, jež nás upozorňuje na nás a naše skutky, a nás navádí rozjímati pravdy božské, časnými věcmi pohrdati, vnitřní modlitbu konati a všeho se vzdalovati, co není Bohem: slovem, toť jest zřídlo pravé pokory a chudoby duchem; užívej jí často a pokud ti možno, budiž stále tvou modlitbou.

L.

Nemocný, jenž touží po svém uzdravení, velmi se snaží vše od sebe vzdáliti, co by mu v tom překáželo; i nejzdravějších pokrmů požívá skromně a při každém

soustu uvažuje, zdali mu neškodí. Tak i ty, chceš-li ze srdce pozdraviti se z neblahé choroby pýchy a toužíš-li opravdu míti vzácnou pokoru, musíš pozorný a dbalý býti, nic nemluvíti ani nečiniti, co by v tom překáželo. A proto bude záhodno, bys při každé příležitosti dbal toho, zdali to, co činiti chceš, směřuje k pokoře čili nic, abys to ihned vykonal s radostí aneb to vůbec zavrhnul.

LI.

Jiná dosti mocná pohnutka, cvičiti se v krásné ctnosti, je příklad našeho božského Spasitele, jemuž se máme stále připodobňovati. On nám pravil v sv. evangeliu: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ (Mat. 11, 29.) A vskutku, jak poznamenává sv. Bernard, „kde jest pýcha nějaká, které by pokora tohoto božského Mistra nemohla shladiti?“ Dle pravdy lze říci, že on sám skutečně se upokořil a ponížil, a my, když se zdáme pokoření býti, se o nic neponižujeme, nýbrž místo nám příslušné zaujímáme. Jsouce bídní tvorové, snad tisícerými nepravostmi stížení, nemůžeme míti jiných nároků než na nicotu aneb tresty; avšak náš Spasitel Ježíš Kristus se nekonečně ponížil s výše jemu příslušící. On jest Bůh všemohoucí, Bytí nekonečné a nesmrtelné, nejvyšší Soudce nade vším; a přece stal se člověkem slabým, schopným trpěti, smrtelným a poslušným až k smrti; on snášel nedostatek věcí časných; ten, jenž v nebesích jest radostí a blažeností andělů a svatých, chtěl býti mužem bolesti

a na se vzítí všecky bídy lidské; Moudrost nestvořená a původ vší moudrosti nesla všecku pohanu a potupu blázna; Svatý svatých a Svatost sama svou bytostí strpěla, aby jej považovali za zločince a provinilce; ten, jemuž se klanějí v nebesích nesčíslné zástupy blažených oslavenců, chtěl nejpotupnější smrtí na kříži umřítí; posléze jsa nejvyšší dobro dle přirozenosti své, snášel všeliké časné strasti. Co máme po takovém příkladu pokory činiti, my, kteří jsme prach a popel? Jaké ponížení má se nám zdáti tvrdým, nejen opovrženým červíčkům, ale i nej-bídnějším hříšníkům?

LII.

Uvažuj též příklady, jež nám zanechali svatí Starého i Nového Zákona. Isaiáš, tento ctnostný a horlivý prorok, měl se za nečistého před Bohem a vyznával, že všecka jeho spravedlnost aneb dobré skutky byly jako roucho nečistoty plné. (Is. 64, 6.) Daniel, ježž Pán Bůh sám u Ezechiele nazývá mužem svatým, hodným, by svými modlitbami zadržel hněv Boží, mluvíval k Pánu Bohu s pokorou hříšníka a způsobem takovým, jakoby pln byl studu a skroušenosti. Sv. Dominik, zázrak nevinnosti a svatosti, tolik sebou vždy pohrdal, že se domníval, že vztahuje kletbu nebes na města, jimiž mu bylo projíti. Proto vrhl se, dříve nežli do města vstoupil, tváří na zem a slze, řekl: „Zapřísahám tě, ó Pane, u tvého milování nejhodnějšího milosrdenství, nevzhlédej na hříchy

mé a nenech, ó můj Bože, toto město, za to, že mne chová ve zdech svých, pocítiti účinků tvé spravedlivé pomsty.“ Sv. František, jenž pro čistotu života svého zasloužil státi se obrazem Ježíše ukřižovaného, pevně a jistě věřil, že jest nejhorším hříšníkem na zemi; a tato myšlenka tak pevně se ujala v duchu jeho, že by žádný nebyl mohl za žádnou cenu mu ji odníti; a za příčinu toho udával, že kdyby Pán Bůh všecky tyto milosti, které jemu udělil, byl dal poslednímu člověku, tento byl by jich lépe použil a jistě by jich nebyl splácel nevděkem. Mnozí jiní svatí považovali se za nehodny pokrmu, jehož požívali, vzduchu, jejž dýchali, i šatu, jímž se odívali, jiní viděli v tom veliký zázrak milosrdenství božského, že trpění byli na zemi a nebyli uvrženi do pekla; jiní opět divili se, že lidé je trpěti mohou, a že všickni tvorové se spolu nespojí, aby je vyhladili a zničili. Posléze se všichni svatí lekali hodností, chvály a cti, a z veliké neolibosti nad tím projevené poznáváme, že po ničem jiném netoužili, než po upokoření a ponížení. Jsi ty snad osvěcenější a světější než oni? Proč dle jejich příkladu nejsi ve svých očích nuzným? Proč nekladeš ty jako svatí všecku svou radost v svaté pokoře?

LIII.

Abys vždy více vzrůstal v této ctnosti a sobě upokoření učinil sladké a milé, bude ti velmi prospěšno, představíš-li si často urážky, jež by se ti mohly přihoditi,

a vynasnažíš-li se upřímně přijati je přes odpor přirozenosti jako jistou záruku lásky, kterou Pán Bůh chová k tobě a jako jisté prostředky k svému posvěcení. Snad ti bude proto mnohé boje obstáti, ale měj odvahu a buď zmužilým v zápase, až se pocítíš pevným a odhodlaným vše trpěti s radostí, z lásky k Ježíši Kristu.

LIV.

Nebudiž dne, abys sobě nečinil oněch výčitek, které by ti mohli učiniti nepřátelé tvoji, netoliko abys si je předem zmírnil, ale abys se též zachoval u své poníženosti a pohrdání sebou. Když v návalu prudkých pokušení cítíš se pohnuta k netrpělivosti a vnitřnímu nářku nad způsobem, kterým tě Pán Bůh zkouší, potlač ihned tato hnutí a rci sám u sebe: „Tak bídný a nuzný hříšník jako já jsem, může naříkati nad touto strastí? Nezasloužil jsem trestů nekonečně přísnějších? Nevíš snad, duše má, že ponížení a utrpení jsou tvým pravým chlebem, jež jsi přijala jako almužnu od Pána, aby tě někdy povznesl z tvé nouze a bídy? Běda, když ho odmítneš, nejsi ho hoden a zavrhuješ poklad bohatý, jenž snad tobě bude odňat, aby dán byl jinému, jenž ho lépe použije. Pán chce tebe přijati do počtu svých přátel a pravých učeníků Kalvarie, a ty svou nesmělostí zdráháš se v boj vejíti? Jak chceš korunován býti, nepodstoupiv boje? Jaké nároky máš na odměnu, když jsi nenesl břímě dne i horka?“ Tyto a jiné podobné úvahy roznítí znova tvou

horlivost a vzbudí v tobě ještě touhu, život svůj strávit v utrpeních a pokořeních, abys následoval v tom Spasitele našeho Ježíše Krista.

LV.

Bys se i v protivenstvích a v opovržení těšil pokoji a míru, nesmíš z toho s jistotou uzavírat, že máš pokojnou a vítěznou pokoru; poněvadž často pýcha toliko spí, a když se probudí, znova začne v duši bořit a ničit. Cvičba v sebepoznání, unikání před ctí a slávou, láska k upokořování buďtež tvou zbraní, již se nesmíš zbaviti ani na chvíli. A když takto nabudeš onoho dědictví bohatého, neboj se, že bys je opět ztratil, neboť třeba se ti vždy znova pokořovati, abys zachoval vzácný dar pokory.

LVI.

Aby ti Pán Bůh tím snadněji tak velikou milost darovati ráčil, vezmi si za orodovnici a ochrankyni Pannu nejsvětější. Sv. Bernard praví: „Maria se více ponížila, než kterýkoliv jiný tvor, a jsouc největší ze všech, nejnížší se učinila v nesmírné hloubce své pokory.“ Právě proto Maria dostala plnost milosti a hodnou se stala býti Matkou Boží. Zároveň jest Maria matkou milosrdnou a něžnou, že nikdo nadarmo se k ní neutíkal. S důvěrou se oddej srdci jejímu mateřskému a zapřísáhej ji, aby ti vymohla onu ctnost, která jí tak drahou byla, a neobávej

se, že by vší péče nevěnovala tomu, nikoliv; Maria pro tebe prositi bude za ctnost tuto u Boha, jenž pokorné povyšuje a pyšné ponižuje; a poněvadž Maria jest u Syna svého všemohoucí, bude jistě též vyslyšena od něho. Utíkej se k ní ve všech křížích svých, ve všech potřebách svých, ve všech pokušeních svých. Maria budiž tvou oporou, Maria budiž tvým potěšením. Hlavní milost, o niž ji prositi máš, jest svatá pokora; nikdy nepřestávej a neustávej ji zapřisáhati, pokud ti jí nevymůže; neboj se, že bys jí byl na obtíž: ó, jak se líbí Marii toto obtěžování pro spásu duše tvé a abys božskému Synu jejímu milejším se stal! Abys ji tím spíše a tím rychleji sobě naklonil, pros ji pro její pokoru, která příčinou byla jejího povýšení za Matku Boží, a pro její božské mateřství, jež bylo ovocem nevýslovným její pokory.

LVII.

Z této příčiny utíkej se k oněm svatým, u nichž tato vynikající ctnost vzory nejkrásnější vydala. Na příklad k sv. Michalu archandělu, jenž byl první pokorný, jako Lucifer první pyšný; k sv. Janu Křtiteli, jenž dosáhnuv tak veliké svatosti, že za Messiáše považován byl, přece tak málo o sobě smýšlel, že se měl za nehodna rozvázati řeménka u obuvi Spasitele; k sv. Pavlu, tomu omilostněnému apoštolu, jenž vtržen byl až do třetího nebe a uslyšev tam tajemství božská, přece se považoval za nejmenšího mezi apoštoly, že není

hoden toho jména, že není ničím (II. Kor. 12, 11.); k sv. Řehořovi papeži, jenž více usiloval uniknouti nejvyššímu úřadu v církvi, nežli ctižádostiví se přičiňují dosíci nejvyšších hodností; k sv. Augustinu, jenž na výši své slávy, které požíval u všech svých vrstevníků jako biskup svatý a nejdůmyslnější učitel církve katolické, napsal svou údivnou knihu „Vyznání“ a jinou „Odvolání“, a tím všemu světu zanechal pomník nesmrtelný své pokory; k sv. Alexiovi, jenž v domě otcovském přednost dával pohrdání a potupení od svých vlastních služebníků přede všemi hodnostmi a vší ctí a slávou, kterou si tak snadno mohl zjednati; k sv. Aloisi Gonzagovi, jenž jsa pánem velmi bohatého markrabství, s radostí se ho zřekl, a místo světské velikosti raději si zvolil život pokorný a umrtvený; vůbec i k jiným svatým se utíkej, kteří pro svou pokoru lesknou se zářícím světlem v letopisech církve. Buď jen přesvědčen, že tito pokorní služebníci Boží v nebesích za tebe orodovati budou, abys i ty mohl býti v počtu pravých následovníků jejich ctností.

LVIII.

Posléze častější přijímání svátosti pokání a svátosti oltářní valně ti přispěje, bys setrval, cviče se v pokoře. Zpověď, v níž odkrýváme sobě rovnému všecky i nej-skrytější a nejvíce zahanbující poklesky duše své, jest největším skutkem upokoření, jejž Ježíš Kristus svým učeníkům uložil. Svaté přijímání, v němž podstatně při-

jímáme do srdce svého Boha vtěleného a z lásky k nám zmařeného, jest zázračnou školou pokory a velmi mocným prostředkem k jejímu nabytí. Jak bys mohl pochybovati, že tvůj láskyplný Ježíš ti ji chce uděliti, když jeho svaté srdce, toto tak tiché a tak pokorné srdce, tato výheň lásky a dobroty, rádo spočine na tvém srdci, které celou vroucností své touhy o ni prosí? Přicházej často, pokud můžeš, bys přijímal tuto klanění hodnou svátost, a když jsi jen náležitě připraven, vždy tam nalezneš onu mannu skrytou, uschovanou toliko pro ty, kteří ji s velikou horlivostí hledají.

LIX.

Ostatně zmužilým buď proti obtížím, které nalezneš, vykonáváje, čemu jsem tě posud naučil, a proti odporu, jež v sobě samém potkáš. Stráž se, bys nemluvil, jako bojácní učenci: „Tvrdá jest tato řeč, i kdož ji může slyšeti?“ (Jan 6, 61.) Neboť opravdu tě ubezpečuji, že všecky trpkosti, jež pocítíš v začátku, se ti brzy změní v sladkosti nevýslovné a útěchy rajske. Svaté setrvání v této cvičbě osvobodí tě z tisícerych úzkostí duchovních a vleje do srdce tvého tolik míru a tolik pokoje, že již předem zakusíš věčné radosti, které Pán Bůh přichystal v nebesích svým věrným služebníkům. Jestli z bojácnosti ustaneš užívatí prostředků potřebných, abys opravdu pokorným se stal, cítiti se budeš obtíženým, nepokojným, nespokojeným, samému sobě a snad i jiným nesnesitelným,

a co ještě důležitější jest, přijdeš do nebezpečí, věčně zavrženu býti; aspoň to jest jisto, že brána dokonalosti tobě zavřena bude; neboť mimo pokoru nemáš jiné brány, kterouž bys vejíti mohl. — Ozbroj se svatou statečností, aby tě nikdo nemohl přemoci; povznes oči své vzhůru a viz tam Ježíše Krista, jenž křížem svým obtížen ukazuje ti cestu pokory a trpělivosti, po níž kráčelo tolik svatých, kteří nyní v nebesích s ním vládnou; slyš, jak tě povzbuzuje, dáti se na cestu jeho, na cestu pravých následovníků jeho ctností. Viz svaté anděly, jak všichni touží po spáse tvé, slyš, jak tě zapřisáhají kráčetí onou úzkou stezkou, která jediné jest bezpečná a sama vede do nebe k věčné blaženosti sídlům, uprázdněným skrze pýchu andělův odbojných. A neslyšíš, jak blažení po celém nebi hlásají, že toliko cestou upokoření a utrpení došli k radostem slávy nesmírné? Viz, jak se radují a jak se s tebou těší, proto že jsi první předsevzetí učinil jich následovati; slyš též, jak tě zapřisáhají, bys netratil odvahy. Ozbroj se tedy silou a odvahou, bys bez odkladu začal toto dílo veliké. Vzpomeň si na ony svatosvaté sliby při křtu sv. učiněné, a třes se při pouhé myšlence, že bys porušil, co jsi tehdy Pánu Bohu tak svatě slíbil. Uvaž především, co Ježíš Kristus výslovně praví: „Království nebeské trpí násilí.“ (Mat. 11, 12.) Blaze, tisíckráte blaze tobě, jestli o tom jsi přesvědčen a tvou-li první myšlenkou jest, cvičiti se v pokoře, abys si zasloužil věčné povýšení v nebesích.

LX.

Na konci uvaž, co božský náš Mistr svým učeníkům odporučoval, vyznati, že služebníci neužiteční jsme, i když jsme učinili všecko, co nám přikázáno bylo. (Luk. 17, 10.) Tak též i ty máš, i když jsi s největší přesností vykonal tyto pokyny, vyznati, že jsi služebník neužitečný. Buď též pevně přesvědčen, že za to zavázán jsi, nikoliv své síle ani svým silám, nýbrž nezasloužené dobrotě a ne-skončenému milosrdenství Božímu; děkuj proto jemu vždycky za tak veliké dobrodiní se vší vroucností a celým srdcem svým. Posléze pros jej každého dne, aby ti zachovati ráčil poklad tento až do poslední chvíle, až duše tvá uvolněna ode všech svazků, které ji víží ke tvorům, volně povznéstí může svůj let na srdce Tvůrce svého, aby tam požívala věčně slávy připravené pokorným.

